

engari nana ano, ara ko tana pukapuka i tuhū nei "ko te Ora mo te Maori." He iwi hohoro te maori ki te whakaputa i te aroha, a, e kore hoki pea e hohoro ki te whakaputa i tetahi tohu aroha ki to tatou hoa ka wehea atu nei i a tatou. E kore pea e taetae e nga komiti kura Maori, e nga Komiti Marae, te whakahaere tikanga hei hoko i tetahi taonga maori, hei tohu i te aroha o te iwi Maori katoa ki a te Popi. He whakaatu kau tenei i te whakaaro hei titiro ma koutou e te iwi. "He honore ki te tangata i tika ai te honore."

TE REO MAORI.

E ai te ki a nga tangata matua, a nga tangata kua ata titiro nei ki te tangi o ia reo o ia reo, e ai ta ratou, ko te Reo Maori tetahi o nga reo ataahua atu i te ao katoa, he ngawari he ugobengohe. E kite ana hoki nga tangata Maori kua mohio nei ki etahi atu reo ki te pai o to ratou na reo ake. He tokomaha nga pakeha, tana wahine, kei te ako i te Reo Maori, otira ki taka whakaaro kahore te Iwi Maori i te tino ngakau-nui ki to ratou reo, ko etahi Maori hoki kua tu a pakeha nei te ahua e whakama ana ki te Maori, me te reo maori ko nga ingoa tika mo enei tu tangata he wairangi.

Ko te Maori ano kei te kaha te patu i toa reo, apopo, ka ngaro whenua, ka ngaro tangata, ka ngaro reo. Kua ngaro te hiere o te reo tangata i te aro maunga, kua whakamiri te Maori ki nga paenga o nga ngakinga a te pakeha tua ai i ana ngahere. Kua whakangarongaro te pawa o te puaa, te kakatātānga o te tukutuku, kua whakara ko nga raweke a te pakeha, kua whakaururu te whakairo ki ana hanga. Kua whaka ngaro haere te kiri parakūi, ko te kiri kotea maianai, he kiri awhekaihe. Kua tutea te whioi ki nga wahi mokemoke, kua taka ko te parou i nga marae o nga whare mahitihiti ai. Kua rangauiti te hua ki Ruahine, kua koroki ko te reo kawa anake o te maia i nga urupua. Ka ngetengete te tangata ki te haere ma te waewae, kiwi wha ma te paki ma te tereina, ma te pāhikara, a inana tata ake, ma te motuka, a e kore pea e takitara kua riro ma nga raweke a te pakeha e kihiu te kai ki te waha, heoi ano ma te tangata ko te whakahamanai tana waha. Kua whakamana te reo maianai, kua tapiritia ki te reo kihi. Ngaro tikanga, ngaro reo, ngaro whenua, ngaro tangata, ngaro mana.

E te iwi, ehara kau, mo to tatou reo poa, aku hupu he tokonga ake no te aroha. U tae tetahi minita pakeha ki te kainga Maori, i whakarongo ai ia ki nga tamariki e waiata ana e himene ana e te reo Maori i te reo pakeha. No tana uinga ki ana tamariki i te tikanga o a ratou waiata kihai ratou i mohio ki te tikanga o nga kupu Maori ko te tikanga ia o nga kupu pakeha i mohio ratou! He tohu tenei no te mate reo.

He maha nga take e whakaaro ana toku ngakau kei te pehi kei te rumaki i te Reo Maori, me ata whakatepe e au enei take kia marama ai te titiro a te tangata: --

Tuatahi, ko to taua whakahanumi ki to ki te pakeha me ana mabi me ana tikanga, na konei to taua reo i to atu ki to ratou.

Tuarua, Ko te kore o te Reo Maori e whakakoua i to i nga kura Maori. E akona ana te hūhua o nga wahi o te matauranga ki Te Aute otira ko te Reo Maori kahore. Hei te mungua o te kura a te tanaiti i Te Aute kaore tonā reo Ingahiri i tino pai, ko tonā reo Maori kua hauwa, kua ngakau kore hoki ia ki te reo o ona matua.

Tuatoru, He kore no te Maori e whakaaro nui ki te whakatika i tana korero i nga wa katoa, he kore kaore e kape i nga kupu pakeha mehemea e takoto ana ano te kupu Maori. E uru ana ano nga kaumatua ki tenei he. E kite a ana e ahau i to i nga pukapuka tuku mai ki Te Pipiwilarauroa etahi kupu a te pakeha kahore nei i marama kia au he aha ra te tikanga. He tikanga tino he tenei-no tenei tikanga ka poriro te ahau o to taua reo tangatira. Ko to matou reo ko to nga tamariki maianei kua tangi ke, kahore i tino rite ki to te Maori.

Me whakaata e au aku i mohio ai he tino he huanga hoki te takoto o te reo. Ko tetahi he nui maianei ko te whakahaui i te maha o te tangata, ko te tikanga ke ko te toko maha. E he ana te patai e hia nga tangata, engari tokohia; ko te hia mo te kura mo te kohatu mo te aha, tena mo te tangata ko te tokohia. Ki te patai tokohia nga tangata, ka whakakohia e nga tangata kuaro e rau. E he ana tenei, engari kia penoi ke na, tokorua. Me te toko kia mau o te kupu taua, ara, tokorua, tokowha, tae pea ki te tokoiwa. Ata whakarangona te korero a te tangata akuanei ka mau te he.